

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
13 novembre st. v.
25 novembre st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 46.

ANUL XXX.
1894.

Pretul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Norocul dracului.

(Incheiere.)

Si omul cu noroc își aduse aminte de pungă și se gândi: «Cum aş scăpa eu de ea și să rămăi cu turmele?» Se uită in sîn, punga acolo, umflată și indesată cu bănuții de aur pe cari îi aruncase el in doue părți ale lumii. Și frica frică, dar omul om. Ce se socoti el? Dar decă aş mai scôte ceva din pungă până să scap de ea? Și luă banii, și un pumn îl aruncă spre miédă-nópte și altul spre miédădi. Și din miédă-nópte porniră ciređi de vaci și din miédădi herghelii de cai.

Când deschisese ochii, n'avea un pumn de mălaiu, când voi să-i închidă erá cel mai bogat om din lume.

— Asta trebuie să fie norocul: ba furi, ba te dai dracului... și se norocosul și îl trecu nádușelile.

— Nu vii in casă, măi creștine de Dumnezeu, că ți-am așternut, așternut móle și perină lungă căpétéiu.

— Nu, femeie.

— Apoi pe 'nserate e rēcóre, nóptea se lasă frig și diminéța cade brumă; vino 'n casă, măi creștine.

— E caldă suflarea oilor, și clopotele berbecilor m'or deșteptá inainte d'a cărunți bruma pe spatele turmelor.

— Atunci să dorm și eu cu tine, bărbate, și se femeia veselă, și-l apucă de máneca cămeșei.

— Nu, femeie, răspuse norocosul pe gânduri.
— Ba ău așa, bărbate, că ce-avem, șapte guri nimica tótă. Eri erá prea mult, áđi nu sânt nimic. ău așa...

El nu vrú; femeia intră trist pe ușă, bombănind...

Omul cu noroc se duse după casă, își puse mâna sub cap, inchise ochii și incepú a se gândi, cum să scape de ăl din sîn?

Tot gândindu-se șopti:

— Am să sap o grópă adâncă, adâncă...

Și din intuneric audi:

— Adânc... adânc!...

— Tu ești, muere? in-trebă omul speriat.

In cirădá unele vaci își mișcară clopotele, ting, tang, ting.

— E clopotul vacilor, și se el și inchise ochii.

— Și după ce-oi săpá o grópă adâncă, adâncă, am s'o arunc in fund, in fund, ș-am să pui tot pământul peste ea, peste ea, peste ea!

Și din intuneric audi:

— Peste ea, peste ea!

— Tu ești, femeie, in-trebă omul sáring in sus. Și nimeni nu-i răspuse. Din turma négră se audi: bea, bea, beaaa.

— E behăitul oilor, și se omul cu noroc, dar nu se mai culcá, ci luá

cazmaoa, sapa și lopata, și se duse după coșar.

Měsurá ce mēsurá, apoi incepú să sape. Tótă nóptea săpá și aruncá pământul. Pán' la genuchi, pán' la brău, pán' la uměr... iar a doua đi de diminéța când veni muerea după el, grópa îi trecuse de cap cu trei palme. Curgea nádușela din el ca dintr'un burete

D. C. BUTCULESCU.

stors, și izbiá mereu pământul umed ce se desfăcea, felii, felii, mari și lucioase.

— Ce faci, omule? întrebă femeia mirată.

— Sap grópă dracului, respunse el fără a ridicá ochii.

— Tótă nóptea n'ai dormit...

— Tótă nóptea n'am dormit...

— Nu te culci?

— Nu mi-e somn.

— Nu 'mbuci ceva?

— Nu mi-e fóme.

— Un pahar de vin?

— Nu mi-e sete.

— Dar ce faci, mēi omule?

— Sap grópă dracului, respunse el necăjit, și in-fipse calzmaoa atât de inverșunat, încât intră în pământ c'o palmă peste limba de fer.

Femeia plecá închinându-se:

— Să te ferescá Dumneđu de prea mult noroc!

Și omul, incet, incet, se ducea în pământ. Pe sérá femeia se plecá pe grópă și strigá:

— Hei, omule, nu vrei nimic?

— Să bați un țeruș unde ai tu călcâiul drept, de țeruș să legi o fringhie, fringhia s'o dai în grópă, și mâne până 'n đori să frigi un berbec și să iei o botá cu vin, c'am să mânânc tot berbecul și să béu tot vinul dintr'o sorbitură.

Glasul lui eșiá ca dintr'un puț adânc. Femeia bătú un țeruș, legá de țeruș o funie, dádú cu piciorul funia în grópă, apoi plecá să ingrigescá de vin și de berbec.

Se innoptá și nu se mai auđi nimic pe nicăiri; o umbrá eși din grópă. Căniile începurá a urlá. Erá omul cu noroc. El se lăsá pe brânci și privi în fundul gropii. Adânc, intuneric, fără fund. Trase funia. Vêrî mâna în sîn, aruncá punga și ascultá... banii sunará.

Omul începú s'arunce pământ. Din fund se auđi plângénd:

— Aoleo, mai incet, de ce-ți turtești norocul?

Omul speriat aruncá mereu.

Din fund s'auđi rîdénd:

— Ha, ha, ha, să nu cađi și tu!

Omul căđú pe spate, se sculá repede, și aruncá, aruncá, până nu se mai auđi nimic. La revêrsatul đorilor umpluse grópa. Omul plecá urechia pe morméntul adânc, și auđi un plâns și un rîs năbușit, intunecat, ca după altá lume.

Atunci se repedí vesel în casá și strigá:

— Mi-e fóme, mi-e sete, mi-e somn!

Femeia aduse berbecul și bota cu vin.

— Să mânânci, să bei și să dormi, bărbate, đise femeia, să șcii că șapte guri e nimica tótá...

El luá un picior de berbec, îl aduse la gurá, dar se oprí. Se pipá. Punga 'n sîn! Increment cu berbecul la gurá.

— Nu mânânci, mēi omule? đise femeia dându-i ghes.

— Nu mi-e fóme! respunse el deschidénd niște ochi mari și speriați.

— Nu bei?

— Nu mi-e sete!

— Culcă-te, nițel.

— Nu mi-e somn!

— Ah! ce norocul dracului! đise femeia închinându-se.

— De unde șcii? întrebá omul scos din fire, și se sculá dela mész și plecá ca o vijelie pe ușá afará.

Dupá ce se descurcá din turmele ciređile și hergheliile sale, se gândí, apucând spre bisericá: «in foc nu, în grópă nu, am s'o asvêrî în altar, đór d'o plesni fierea într'ensul.» Dar când puse mâna pe ușa bisericeii se oprí tremurând. Cine îl inhățase de pěr și-l trăgea înapoi? Lásá clanța și se uitá în tóte părțile... nimeni!

— Cine m'o fi oprind, strigá omul, / din punga séu / din bisericá?

Se întórse și apucá câmpii, neșciind încotr'o să apuce. Și-i erá fóme, și-i erá sete, și-i erá somn, și se tot ducea prigonit de norocul din sîn.

Departe, departe, întêlní în mijlocul drumului un cerșetor.

— Moșule, đise omul, ia uitá-te la mine.

Moșul își ridicá sprincenile cu mânilé și se uitá lung. Omul cu noroc, scóse punga din sîn și aruncá un bănuț de aur la rêsărit și altul la apus. Și 'ntr'o clipă, dela rêsărit se apropie de ei o óie albă ca zăpada și dela apus o óie négrá ca tăciunele.

— Vrei tu, moșule, să-ți dau ție punga asta?

— Cum de nu, taică, cum de nu!

Moșul luá punga. Vêrsá bănuții de aur în mână, și aruncá un pumn la rêsărit și altul la apus. La rêsărit și la apus se incolăci doue fulgere, ca doi bálauri, și cu fulgerile pierirá și óia albă și óia négrá.

Cerșetorul speriat, se închiná, și đise închidéndu-și sprincenile pe ochi ca doue aripi albe:

— Piei demone, bătute-ar crucea!

— Moșule, strigá omul cu noroc, la tine e punga?

— Nu, duce-s'ar în pustii!

— E la mine 'n sîn, respunse omul, și începú să fugá.

Tălpile îi crepaserá de petre și de fugá când dete de o apă repede; desnádájduit, își făcú vânt și se aruncá cu capul în jos, în mijlocul ei. La un stângen, mai la vale, apa îl aruncá în sus; și plutí ca o beșică umflată.

— Nici să me inec n'am parte!

Rupt de ostenélá, sângerat de drum, infricosat de noroc, se întórse la cărciuma din satul lui. Cum intrá pe ușe, bărbatii își scóserá căciulele, femeile se plocónirá și un bêtân îi đise:

— Cu sănătate și noroc!

— Cu sănătate da, dar norocul... ducá-se dracului! respunse omul și cerú o oca de vin.

Cum puse buzele pe ólá, o sorbí până 'n fund, fără a se uitá la ceialți cari îl priviau cu smerenie ca pe cel mai bogat om din lume. Mai cerú încă o oca, și o bêtú și p'ia pe nerêsuflate.

— Dá la ómeni să bé, să bé cât or vré, porunci el cărciumarului.

— Noroc! đise o femeie bêtâná.

— Muere, ducá-se dracului norocul! strigá el, privind-o cu niște ochi roșii că par' c'ar fi picurat sânge din ei.

Si bêtú, și bêtú, și bêtú. Abiá îl mai țineau picioarele. Trintí căciula, aruncá zăbanul, scóse punga din sîn, o lărgí la gurá, ș-o puse pe tarabá. Bănuții de aur sclipiau par' c'ar fi fost vii.

— Iacá, đise el, rîdénd cu hohote, tótá, s'o bem tótá, cu băeri și cu fund!

Un flăcău se apropie de punga și se uitá lung:

— Uf! ce frumos clipesc, par' că sânt ochi de fatá mare!

— Aș! mormâi o bêtâná cocoșată, banii sânt ochii dracului!

— De unde șcii! întrebá repede omul cu noroc,

scăpând óla cu vin dela gură. Să-mi dea rachiul, o oca

de rachiul, mie și babei, că baba-i calul dracului!

— De unde știi? ȕise baba, și din buzele ei negre, scóse ca o ghiară de piscă, un dinte alb și ascuțit.

Și beú, și beú — și începú să cante, să dea chiote, să jóce, până odată se oprí și priví lung la róta din pregiurul lui. Ii ardea capul.

— Měi, ómeni buni, ȕise el, aducěnd mâna la brěu, șciți voi una? Să te ferescă Dumneȕeu de noroc!

— Aș! ce vorbă! respunseră toți odată.

— Měi, ómeni buni, șciți voi una? Eu d'oi vré să me inec, nu pot, că plutesc ca o beșică!

— Ei aș! ei aș!

— Měi, ómeni buni, șciți voi una? Eu d'oi vré să-mi taiu beregata, nu pot, că nu intră cuțitul!

— Ei aș!

— Să vedem! ȕise baba cocoșată, deslăcěnd o gură până la urechi.

Omul trase cuțitul din brěu și se izbí in beregată. Cuțitul intră, ca intr'o cãrpă, de colo până dincolo; sãngele gãlgăi și omul cãđu, lung și greu, ca un buștén.

Toți inmãrmuriră; ușa prãvăliei se deschise și se inchise fără să fi eșit nimenea; d'afară s'auđi un rís ascuțit: hi, hi, hi. Apoi un glas:

— Unde e punga?

Toți îngãlbeniră și începură a se inchinã, șoptindu-și spěriați:

— Cine o fi rís?

— Unde-o fi punga?

— Erã ací și pierí din ochii tuturor!

— Dar baba? unde e?

— Care babă?

— A cu un dinte in gură și cu cocóșea in spinare?

— Eu am vėđut-o, — ȕise un flăcãu, și-i clãntãniã dinții de fricã, — a intrat in pãrete par' c'ar fi sorbit-o o vultórel!

Un bėtrãn trase cuțitul din gãtul omului.

— E rece ca ghiãta.

— A scãpat de noroc.

— Și cui remãn tóte bogãțiile lui?

— Altora.

— Ce nu șciți, ȕise un moș cu barba până 'n brěu, nu șciți că nimeni n'are noroc pentru el? Norocul e al dracului: îți vine ție ca să folosescă altora.

Ș-a plãns muerea pe bãrbatul ei; dar, cu atâtea turme, și ciređi, și herghelii, curěnd s'a mângãiat. Și mai apoi nu s'a lãsat până n'a ajuns dela șapte la paisprece, că decãt fără soț... mai bine paisprece decãt șapte.

DELA VRANCEA

Taina dulce.

Sa la gém, citeșee-o carte,
El incet trece pe stradă
Și întórcе de departe
Capul iarăș s'o m'ai vedă.

Ar voi să 'nainteze,
Inse pasu 'n urmã-l duce
Și pe alte cãi zadarnic
Ar voi să mai apuce.

El mai trece înc'odată
Și ar vré să nu-l zãrescã,
Cãci privirea lui i-e fricã
Dela gém să n'o gonescã.

Ea îl vede că se uitã,
Prinsã 'n mreja lui de gãnduri,
Dar șiréta, nu ridicã
De loc ochii dupe rěnduri.

Și in gãndu-i feciorelnic
Blãnd imagina-i rěsare,
Pe când el se duce leneș
Și se perde 'n depãrtare.

Pe-a lui urme își așterne
Lung privirea ei vióe
Și tresare, pe când vėntul
Bate 'n ramuri și le 'ndóe.

Vré din nou să mai citescã,
Dar remãne visãtóre
Și-ãșteptãndu-l să mai trecã,
Rěsfoeșce 'n vėnt o flóre.

Nu 'nțelege de ce pieptul
I se bate tot mai tare
Când pe tiner îl zãreșce
Intr'a stradei depãrtare.

Iar ia cartea să citescã,
Dar nimica nu pricepe...
O citeșce-a doua órã
Și-apoi iarăș o incede.

Par c'ar vré să nu-l mai vedã
Și níci calea să-i mai ție,
Par că-i ȕice să se ducã...
Par că-l rógã să mai vie.

CINCINAT PAVELESCU.

Cugetări.

Fiecare om are trei nume: Unul pe care îl dă nașul, altul societatea și al treilea faptele sale.

Plantele sũnt ca și ómenii: de plóie multă ele buicesc și de secetã îngãlbenesc.

Pamfletele sũnt nutrimentul sufletelor hidóse.

Sũnt ómeni atãt de mincinoși, încãt cea mai bunã politicã cu dēnșii, este de a spune totdeauna adevėrul.

Proverbe.

La negustor să nu-ți iėsã numele că prea te tocmești, căci atunci mai mult pãgubești. (Rutean.)

Nepãsãtorul e cel mai fericit. (Arab.)

Cuvintele nu plãtesc contribuție. (Italia.)

Sula de aur, zidul strãpunge. (Leșesc.)

Gn capitala României e încă deschisă expoziția cooperatorilor români.

Ea umple de bucurie inima fiecărui român, care o cercetază. Și bine ar fi dacă ar fi cercetat-o toți românii. Aici se poate omul convinge cu ochii de progresele uriașe, ce le face industria în România. Adevărat că esposanții neromâni sînt foarte numeroși, cu toate acestea progresul lor în țară, este un progres chiar pentru poporul nostru. Bunăstarea industriștilor acestora este un stimul de imitațiune și pentru alții. Și cu bucurie putem constată, că articii esposanților români îți ridică inima și-ți însuflă tot respectul.

Nu este scopul nostru a da o descriere amănunțită a expoziției; acesta nici nu cade în cadrul unei foi beletristice. Atâta putem spune că expoziția este despartită în expoziție națională (artă și industrie din țară) așezată în palat propriu și expoziție internațională, într'un pavilion deosebit, pentru esposanții din alte țări. Pe lângă acestea mai sînt diferite pavilione de ale societăților și ale privaților.

Un despartiment deosebit în expoziția națională îl ocupă secția domeniilor coronei, în care te frapază variațiunea cea mare a obiectelor espuse, cum și măiestria cu care sînt lucrate.

Administratorul domeniilor, dl Calinderu, are merite necontestabile pentru dezvoltarea industriei și artelor în sfera sa de activitate. Domnia-sa dovedește zel, pricepere și prevedere.

Tot aici putem admiră lucrările școlii de arte și meserii din București și a celei din Iași.

Vin apoi industriașii și artiștii particulari, cari încă sînt o adevărată podobă pentru expoziție.

Nu esagerăm afirmând că expoziția e reușită peste așteptare.

Acum, dacă ne întrebăm: cine este aranjatorul acestei expoziții naționale, cine este inventatorul ideii mărețe d'a întruni artiștii și industriașii români la un loc, pentru a dovedi ceea-ce putem și pentru a se îmbărbăta spre muncă continuă?

Este, iubite cetitor, *dl Dimitrie C. Butculescu*, președintele societății cooperative a constructorilor și meseriașilor români din România, un bărbat neinteresat și plin de energie, al cărui portret îl publicăm în fruntea foii noastre. Bărbat de o inteligență și cultură superioară,

și de o afabilitate foarte atrăgătoare, încât te captivază la prima întâlnire, dînsul, de când se află în capul acestei societăți, a lucrat și lucreză cu o stăruință de fier și cu mari sacrificii materiale pentru ridicarea industriilor în țara românească. Membrii cooperativei se estind peste totă țară. Activitatea lor este model. Expoziția de astăzi este deja a patra care s'a aranjat dela înființarea cooperativei sub dl Butculescu.

Când se va descrie odinioară istoria industriilor în România, numele dlui Dimitrie C. Butculescu, de sigur va fi unul din cele mai strălucitoare.

Astăzi se află în flăoara vieții și-i dorim încă mulți ani fericiți spre fala noastră a tuturor.

Regretăm că nu putem încheia aceste rînduri prezentând cetitorilor noștri și biografia binemeritatului bărbat. Am stăruit, dar insedar. Sperăm inse, că în-

curînd vom avé privilegiul a suplini acesta, îndeplinind nu numai o justă cerere a publicului, ci și o datorie plăcută.

MOȘUL.

A citi mult și a nu înțelege nimic, este a umbla la vînat fără de rezultat.

*

În calea vieții, pietrele care trebuie ocolite sînt acelea cari se numesc pietre scumpe.

A MUȘCAT PREA MULT.

Ausonii in Italia, Ausonii in Dacia.

I. Ausonii in Italia.

In seculul al IV-le d. Chr. pela an. 373 Hunii s'arată la otarale Daciei dela răsărit și mai târziu cuprind totă Dacia și mult teritoriu la nordul și apusul Daciei. Teodosie al II-le, împăratul imperiului roman delarăsărit (din

Bizanțiu séu Constantino-pole) la an. 448 d. Cr. trâmise pe Maximin și pe Priscu Rhetor, ca soli la Attila, regele Hunilor. Priscu a descris călătoria sa la Attila și cele vădute și audite in Hunnia (Dacia) și intre altele scrie, că in țera lui Attila a vădut: Hunni, Goți și Ausoni și a audit vorbindu-se aceste limbi.

Unii espicători ai opului lui Priscu afirmă decis, că Ausonii sânt Români adecă Valahii din Dacia, și că astfel și după retragerea lui Aureliu (270 — 275 d. Cr.) din Dacia, acf au mai ramas Romani; iară unii espicători străini, deosebi din timpul mai nou, négă, că Ausonii din Dacia de pe timpul lui Attila, ar fi fost identici cu Români séu Valahii.

Fiind că din Români nime nu s'a ocupat mai din adins cu cestiunea acésta, ininteresul adevărului istoric și al istoriei noastre speciale avem datorința, ca acestei întrebări istorice să-i aducem tôte deslușirile posibile. Dar mai nainte de tôte, trebuie să cunoșcem pe Ausonii și țera lor din Italia, ca in acest mod să luminez nu numai legătura de sânge, ci și de nume cu Ausonii din Dacia.

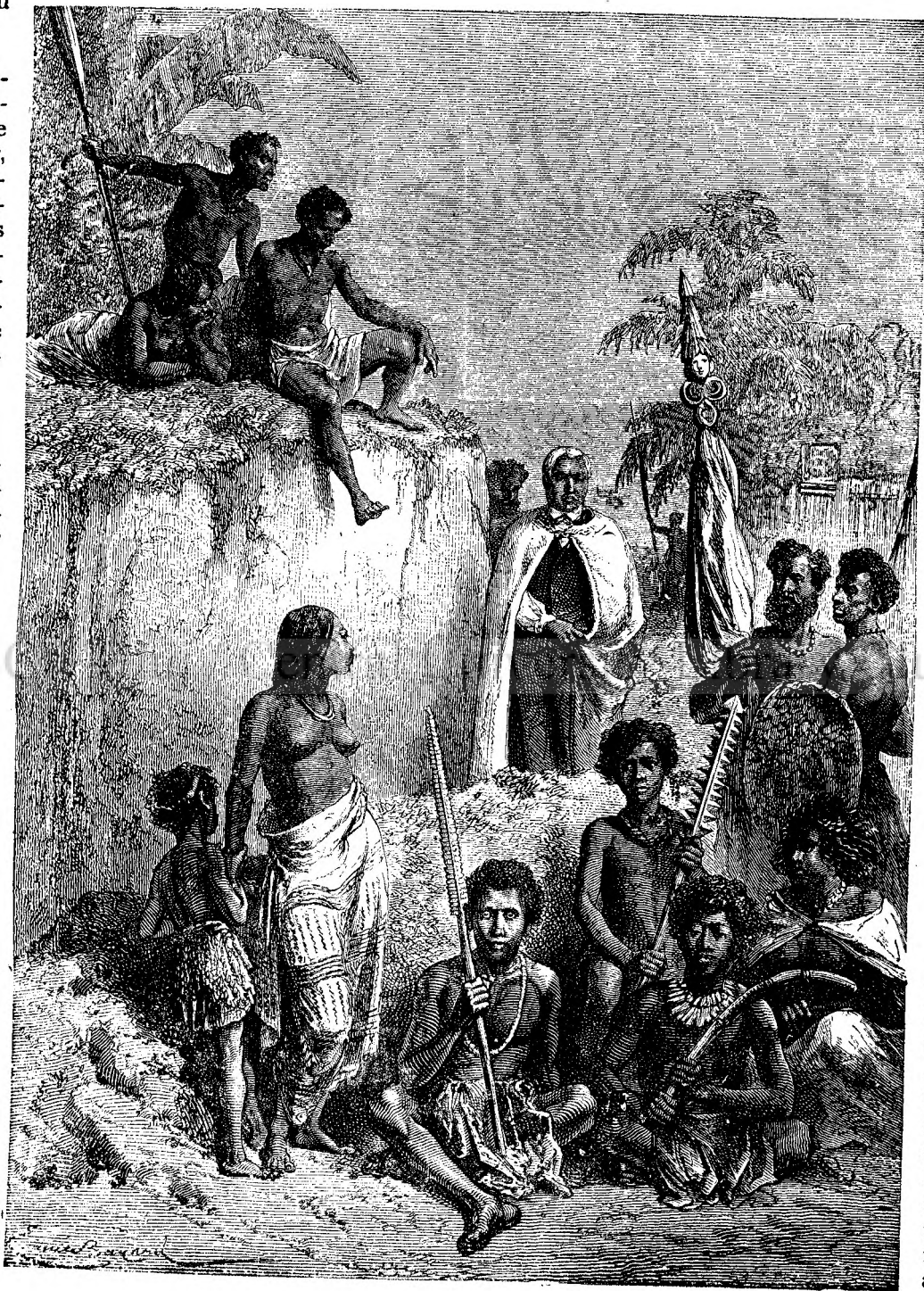
Pentru de a avé un punct istoric și geografic, aduc înaintea, că Roma s'a edificat la an. 753 ant. Cr. pe teritoriul țerii Lațului și lângă riul Tiberius. Lațul cel mai vechiu a fost intre riul Tiberis și riul Numicius spre

răsărit, marea tuscă (tirhennă) spre amédi și muntele Albanilor spre nord, cu capitala Laurentum, mai târziu Latinium. Lațul vechiu s'a lărgit spre răsărit dela riul Circaeum, cu capitala Roma și pe lângă numele Latinilor, locuitorilor Latini, incepe și numele: Romanilor, care la inceput s'a restrîns la teritoriul Romei și unui pregiur nedetermurit.

Lațul cel nou séu alăturat (novum vel adjectum) s'a lărgit spre răsărit și mai departe, anume acuş până la riul Liris acuş și peste Liris Dela Liris până la riul Silarus, ce despărția Lucania, a fost țera Ausonia; acf au locuit Ausonii, — dar' ei au locuit și dincolo de Liris spre apus in Lațiu, pentru că din Ausonia s'a rupt teritoriul, ce s'a adaus Lațului vechiu și nou.

După ce s'au scos regii din Roma și din Latium și la an. Romei 244 (séu 509 ant. Cr.) s'a făcut republică, Romanii au cuprins Ausonia, dar officios nu au mai numit-o Ausonia, ci Campania, dela însușirea țerii, pentru că in parte mare stă din câmpie.

Numele Ausoniei, numele poporal al țerii, nici prin legi, cari vorbesc tot de «Campania» nu s'a putut șterge; — Ausonia, și Ausonii au ramas din gen in

DIN REBELUL CHINEZO-JAPONEZ.

gen în gura poporului, și a ramas chiar și la poezii și istoricii romani, chiar și la cei bizantini până și în secolul al XIII d. Cr. Ba ce e mai mult, istoricii și poezii încă și în epoca creștină, Italia întregă, imperiul întreg roman l'au numit: Ausonia, precum vom vedé.

a) S'ar puté pune întrebarea, că Ausonii cei vechi de ce semintie erau?

Poporul cel mai vechiu din Ausonia, a fost: Oschi. Peste acestia au venit Etrurii (Etruscii séu Tuscii) pe la an. 47 înainte de fundarea Romei¹ și au format o federațiune de 12 orașe cu Capua în frunte. Pe țermurii Ausoniei s'au aședat colonii grecești p. e. Kyme, Dicearchia (Puteoli) Neapolis (Neapol) și altele. La 313 ant. R. (440 ant. Cr.) pe timp scurt o cuceriră Iamniții, apoi Romanii.

Georg Frid. Grotefend un scrutator istoric renumit scrie²: Abellanii și Nolanii cu ceialalți campani sânt născuți dela Ausoni, dar după ce Tuscii și Grecii Chalcidensi s'au aședat la marginile lor (Ausonilor) s'au arătat mai mult ca soții samniților decât ai campanilor. Grotefend în alt loc³ scrie: D'în limba, ce Ausonii, au imprășciat-o mai peste totă Italia, și din asemănarea ei cu limba greacă s'a dedus, că multe ale locurilor (în cari grecii nu au imigrat nici odată) ar fi de origine greacă și anume: laconică séu arcadică.

Teodor Mommsen făcând asemenea studii despre Ausoni, (pag. 15) scrie: Locuitorii de pe șesuri pe sine s'au numit mai ales Ausoni, cei dela munți s'au numit Sabeli. Precum ei s'au despărțit pe sine prin locuințe și moravuri, așa a intrat și despicierea dialectului. O parte din ramul ausonic al acestui trunchiu, adică: a Sabelilor au fost Oschii, poporațiunea străvechiă a Campaniei (Ausoniei).

Asemene Carol Rotteck (Allg. Weltgesch. tom II pag. 282) scrie: Dela Oenotri spre răsărit au locuit Umbri, și spre amédi au locuit Ausonii séu Oscii, un popor lățit forțe departe (adevărati Aborigines cum cred mai mulți.)

În Lex. de conv. al lui Meyer se scrie: Auruncii. la Greci Ausones, popor italic din trunchiul oseic, la riu Liris în Campania nordică cu orașele Minturnae, Sinuessa și Suessa Aurunca. Romanii i-au supus la an. 313 ant. Cr. (440 an. Romei.)

Astfel dară Ausonii vechi au fost Oschi. — Dar în Italia, afară de limba etruscă și greacă, toate celelalte limbi au stat aprópe una de alta. Grotefend aducând exemple de filologie din limba oscică, romană și umbrică, exclamă: cât de asemenea a fost limba oscică limbii romane, tot de odată și celei umbrice.⁴

Dar Romanii totuș, după ce au cucerit Ausonia, în orașele grecești și etrusce și în alte locuri au adus colonii romane⁵ și în Ausonia adică Campania au fost aceste colonii romane: Acerrae, Capua, Cumae, Linter-

¹ Teodor Mommsen Oskische Studien. Berlin 1845 pag. 15 pune fundarea domniei Tușcilor în Ausonia, la an. 47 înainte de facerea Romei.

² Georg Frid. Grotefend, născut la 1775 în München † 1853, reuimit filolog și archeolog a scris «Rudimenta linguae ossicae» în prefațiune.

³ G. Fr. Grotefend, particula VIII pag. 7. Ací putem aduce aminte de proverbiul latin: Graeca per Ausoniae fines sine lege vagantur; adică: Cuvintele grecești, prin hotarele Ausoniei, vagabundéză fără lege (gramaticală.)

⁴ G. F. Grotefend pag. 40. Quam similis Osca linguae Romanae simul fuerit atque umbricse.

⁵ C. Velleius Paterculius în Hist. Romanae lib. I. cap 14, descrie multe colonii, unele din Campania.

num, Nola, Salernum, Teanum Sidicinum și Voltturnum; orașe romane au fost înse mai multe, între aceste: Herculanium și Pompeji, cari la an. 79 d. Cr. s'au risipit de lava Vezuului¹

AT. M. MARIENESCU.

Cântec de tómnă.

Când véd tot stoluri rândunele,
Îmi arde inima de jele,
Căci nu le-aveam decât pe ele.

Și pieptul mi se face sânge
Și vieța simt că mi se stînge,
Când n'oi avé cui a me plânge.

Căci cine să me mai desmerde,
Când pieré draga-mi frunză verde
Și ciripitul drag se pierde?

Și cum mi s'a păré pământul,
Când nime nu mi-a ști cuvântul,
Făr' numai vântul, numai vântul?

Când veđi cum plânge cea câmpie
Și inima și ea-i pustie,
Cui să mai scriu în poesie?

ELENA DIN ARDEAL.

Din munții Bucovinei.

— Schițe din feriile anului 1891. —

III.

O comună huțănescă. Valea Siretiului. Șipotul lui Vasilco. Un dascăl român între huțani. Dela Șipotul lui Vasilco până la comuna Rusca.

Din Lupușna îmi prourmai călétoria spre Șipotul de pe Siretiu, o comună huțănescă tot de pe moșia baronului Vasilco. Calea duce în direcțiune sudică pe romantica vale a Siretiului în sus, pe ntre coste împodobite cu bogate păduri de brad și molid De ambe părțile sue spre nori culmile impoșante a doue șiruri de munți. Negoțul cu lemne este pe acolo forțe viu. O mulțime de iezături, hatii și alte construcțiuni, prin cari se reguléză séu se nchide cursul apei spre scopul, de a transportá lemnele cătră feres-tee în jos, se véd până sus spre obérșile Siretiului.

Satul, Șipotul lui Vasilco*, se află în depărtare ca de-o oră și jumétate dela Lupușna, e situat sus pe țermul nalt al Siretiului. Cóstă muntelui, pe care se răspândește satul, are la piciorul seu un tăpcén. Peste acest tăpcén trece drumul. Casele din Șipot sânt aședate sporadic de ambele părți ale drumului. Între casele acele se află o bisericuță de lemn de tot nouă. Siretiul atinge cóstă satului tocmai acolo, unde stă într'o nălțime respectabilă

¹ G. F. Grotefend pag. 35. Abella și Nola, de acăror margini tractéză inscripțiunea (Saxum Abellanum) asemenea și Herculanium și Pompeji sânt zidite de Ausoni.

* Pe riu Sucéva, aprópe de isvórele sale, există de-aemene o comună cu acelaș nume, adică Șipotul fondului religios. Autorul.

pe tăpcénul amintit biserica. Din punctul acela privești drept în jos în apa Siretiului. Capétul satului de sus se află într'o lărgitură spațioasă a regiunii covățite.

Printre Huțanii din Șipot locuiesc familii numérose de Iudei. Satul n'are școlă, nici preot propriu, ci se păstorește de parocul din Berhomet. Totuș am aflat acolo un cantor bisericesc. Fiind deja în deséră, trăsai la acel cantor comunal.

Intrând în odaie, îmi eși înainte dintr'un etac o nevastă îmbrăcată țărănește, adecă având cămășă albă, catrință, bréu de lână colorat pistrui, iară pe cap tulpă. Ea ținea în brațe un copilăș cam de jumătate de an. Îi dădui «bună ziua» în limba slavă; ea îmi mulțămî și întrebă în limba sa: «Ce domn?» Eu respunsei că sînt dascăl dela Sucéva «De-acolo», me întrebă ea, «unde se află sfântul Ión?» «Da». Îi respunsei eu.

De-aici incolo deveni nevăsta ceva mai curăjósă, auzind, că sînt de-aceeaș brésălă ca și soțul seu.

«Unde-i domnul dascăl?» întrebai eu. «E dus în munte la cosit cu câțiva clăcași», replică dēnsa; apoi me întrebă, de nu voi să gust ceva. Răspundēndu-i eu, că nu mi-i fóme, fiind că prândisem nu de mult, me pofți să șed și eși pe-afară după nescari trebi. Ședēnd pe laviță, aruncaii ochii prin casă și me cam mirai, când vėdđui vestminte nemțesci, cum se ăice, aninate în cuie. Eu adecă socotiam, că soțul nevetei va fi și el îmbrăcat în costum țărănesc precum eră îmbrăcată dēnsa.

După ce veni nevăsta iarăș în casă, o rugai să-mi deie un ștergariu (servet, prosop,) căci voiam să fac o baie în Siretiu. Ea îmi dete ștergariu și săpun.

Deci me coborîi în valea Siretiului, îmi alesei un loc potrivit și me rėcorîi în undele cristaline ale rîului, care pe la Șipot e ca un tiner sprinten și mlădios, căpėtând de-abiă numele de Siretiu. Mai sus de satul Șipot spre obėrșile sale numele acestui riu vestit este «Bursucău».

După scaldă me urcai îndėrėt la nălțimea satului și me preumblai pe drum până ce amurgise. Pe-amurgul abătui iarăș la cortel. Tineră gospodină aședase pe mėsă alivenci cu brăndă de oi, sarmale invėlíte în foi de sfeclă și un fel de sorbėlă dirėsă. Me invită, să cinez adăugēnd, că cine șcie cānd îi va sosi bărbatul seu din munte și eu voi fi ostenit de drum și voi fi voinđ să me pun în pat.

Buna gazdă cam nimerise adevėrul prin cuvintele ăise. Am cinat deci cum se cade și m'ampus în pat. Cam după o oră fui trezit din somn prin sosirea cosașilor în frunte cu stăpānului casei. Aprindēndu-se lumina, îmi indreptai privirea la bărbatîi sosiți, dară și ei observāndu-me în pat, incepură a vorbi mai încet.

Cosașii cantorului erau Huțani din sat. Ómeni pletosi, îmbrăcați cu sumane peste cămeși, cu cióreci de lână și cu opinci în picioare. De romāni se deosebesc ei în portul lor prin aceea, că sumanele li sînt mai scurte și împodobite cu găitane colorate. Ciórecii li sînt mai largi și ades colorați roșiu, Huțanii pórtă și cióreci lăi séu negri, precānd ai Romānilor sînt albi. Căciulele huțānești sînt fórté lānoșe și în regulă cu urechi. Cantorul eră îmbrăcat nemțesc. Acuma îmi esplicai cauza, de ce sta vestminte nemțesci aninate prin cuiele odăii sale.

Eu me rădicai pe jumătate în pat și me recomandai cantorului în limba germană, întrebāndu-l totodată, cum se chiamă. «Me numesc Vlad», ăise el. «Și de unde ești de loc», îl întrebai eu. «Dela Căbești», i-a fost respunsul.

Eu. «Dēcă te numești Vlad și ești din Căbești, atunci trebuie să vorbești și romānește»

El «Fără tótă indoéla, domnule, căci dóră sînt romān de viță. Dintru început intrasem în școlă reală superioră din Cernăuți, unde am urmat trei ani, inse murind tatăl meu, nu mai avea cine să-mi pórté de grijă la școlă reală. Din cauza acēsta am trecut la școlă cantorală, în care fui ajutorat printr'un stipendiu și astfel am ajuns a fi cantor».

După esplicațiile aceste vorbirām mai departe romānește. Soția cantorului își arătă pe față bucuria, vėdđēnd că soțul seu se întelese cu mine în câteva momente. Ea nu pricepea de loc limba romānă.

Eu ăisei după aceea «nópte bună» și me pitulai iarăș în pat. Cantorul cu soția sa și cu cosașii ospėtără cina și cinstiră până mai tārđiu, intitulāndu-se cu cuvēntul slav «cume», care pe romānește insēmńă «cუმėtre».

Locuința cantorului constă dintr'o casă veche. Epitetul «vechiu» e ăis mai ales cu privire la coperiș, ale cărui șindile se vedeau putrede în multe locuri. Casa eră comunală, avēnd o tindă, o odaie mai mare și un etac (cămară) mai mică, ce comunică cu odaia. În tindă nāváliá cānd o māscuróe cu câțiva buni de fript mititei, cānd o cloșcă cu odrasla sa mēruntică, iară mai tārđiu se anunță la ușă o givėna sosită dela cāmp. Stăpāna casei o amăgiá pe fiecare cu câte ceva

După cum se póte vedé din cele ăise, domnul Vlad e cāsătorit cu fica unui Huțan mai de frunte din Șipot. Dómna cantoresă inse remase și ca soție de cantor modern în portul seu de mai nainte, infruntānd ăicala ce sună: Honores mutant mores.

Fie amintit și aice în trecėt, că unul din munții invecinați cu Șipotul se numește «Tomnaticul». Acēstă numire provine pe moșta mai că fiecării comune din munții Bucovinei, precum vedem și pe teritorii cu populațiune slavă.

A doua ăi mulțāmîi prea omėnoșilor mei găzduitori, ce me primiră cu multă bunăvoință, îmi acordai cu mijlocirea domnului Vlad pe un bărbat c'o vită de cal, care m'a transportat din ultimele regiuni ale Siretiului peste munți spre valea rîului Sucéva până la comuna Rusca, ce se află pe țermul stāng al Sucevei între comunele Seletin și Sădėu.

În sudul comunei Șipotul, cale de-o jumătate de oră dela sat, valea Siretiului, respective a Bursucăului se strîmtėză repede și remāne în stānga, pe cānd drumul merge în drėpta pe muntele «Ciurden», a cărui cóstă nordică e fórté pripurie. Deci te sui în serpentină până la culmea muntelui printre pădure dėsă de molid. Urcānd cósta acēsta călare dimpreună cu Huțanul meu, care urmă pe jos, nu intėlnirām nici țipenie de om pe-acolo, fără numai țerci și câte-o găită se vedea sburānd din copaciu în copaciu și intrerumpēnd tăcerea adāncă a regiunii prin necioplita lor strigare. Pe lāngă strigătul de țerci și gaite se mai auziá de-abiă sunetul părăitor al gușeroșilor și sunetele ce sēmėnă a sărutări, ale códeroșilor. De aceste pāserele gingașe sînt munții plini. Ele se aud din desiș de-a lungul drumurilor, pe marginile pădurilor și pe lāngă țermii riurilor.

Muntele Ciurden are o nălțime mijlocie, este inse cam greu de suit din cauza pripurității sale. Se nțelege, că dēcă mergi călare, atunci numai bietul cal simte greutatea suișului. Din culmea acestui munte, care-i în parte plesă, aruncaii privirea-mi îndėrėt spre valea Siretiului și spre comuna Șipotul și ochii mei vėdură una

din panoramele cele mai frumoase din munți. De-asupra Ciurdenului mai spre sud se vede un munte mult mai nalt numit «Măgura». Huțanul meu îmi împărtăși, că pe plaiul acelei Măguri se află câteva stâni.

Nu voi a me despărți de fluviul Siretiul, fără a-i adresă de pe culmea Ciurdenului câteva cuvinte de rămas bun, cu atâta mai mult, căci me recorî de câteva ori in undele sale curate.

La Siretiu.

Tu, ce 'n cursul teu la vale
Măsuri câmpi de dăue tēri,
Și din munți pe-o lungă cale
Duci la Istru sărutări.

Mult smerit me plec eu ție,
Și se cade să me plec ;
Tu trăești o vecinicie,
Eu ca mâne me petrec.

Agatirji și Daci și Goții
Ce-ți sînt ție? Ce-ți eră?
Tu i-ai pērendat pe toții,
Și pe noi ne-i pērendă.

Piramide vechi și mumii
Se vor trece negreșit,
Tu pân' la sfēșitul lumii
O să curgi fără sfēșit

Iată dar' de ce 'nc'odată,
Riu măreț, me plec sfiios
Și din culmea ridicată
Strig: «remăi tu sântos!»

V. BUMBAC.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

A mușcat prea mult. Ionel a căpētat dela mămă-sa o felie de pâne cu unt. Măriōra vecinului a trecut tocmai pe acnlo, când el mănacă cu dulce. Inimă bună, el i oferî și ei o bucatură, cu condiția inse ca să nu mușce prea mult. Ea mușcă, el se uită la ea nencredetor, vrea să tragă pânea napoi, inse e târdîu, fețița a mușcat prea mult.

Din resbelul chinezō-japonez. Resbelul chinezō-japonez a atras de nou atențiunea lumii asupra acestor popōre. Publicăm și noi o schiță care infățișeză un trib japonez, unde cultura abia a inceput să străbată.

Felurimi.

Furnicele boeri și furnicele robi. E un lucru cunoscut de multă vreme că unele nēmuri de furnici (de exemplu cele numite *Poliergus rufescens*) robesc cu totul și își țin ca slugi pe alte nēmuri de furnici (nēmul numit *Formica fusca*.) Furnicele ce mai tari dau năvală asupra mușuroelōr de furnici mai slabe, le iau tōte larvele și le duc ca robi in mușuroele lor. Acî ele cresc puîi robîți ca slugi, care trebuie să facă tōte lucrurile grele in mușuroiu. Tōte cuiburile și tōte cărările ce duc dela cuib spre locuri unde se află mănecare pentru furnicile stăpâne, sînt făcute de furnicile rōbe. Cer-

cetătorii naturei au remas uimiți de ce-au observat la aceste furnici. Rōbele aduc mănecarea, o pregătesc, o fac grămēdi pentru iērnă, ba sînt silite chiar să dea mănecare gata și de a dreptul in gura furnicelōr stăpâne, care dorm tōtă ziua și trăesc boereșce. In timpurile mai din urmă s'a constatat la aceste furnici un lucru fōrte interesant. Dēcă inchiđi o furnică-stăpână intr'un pahar de exemplu și îi dai de mănecare miere, ea nu atinge mierea, stă nemișcată, se face tot mai slabă și in urmă mōre de fōme; dēcă inchiđi inse pe lângă ea și o furnică rōbă, amēndoue trăesc și mănāncă. Furnicile stăpâne, prin urmare, din cauza lenevirii lor, au uitat să mănānce, nu mai șciu să mănānce! Ele singure nu mai sînt in stare să-și găsescă hrana și nici nu o pot mănacă dēcă nu le ajută o furnică rōbă. De altfel aceste furnici in urma boieriei lor au perđut tōte instinctele naturii: ele s'au desvēțat de a-și clăđi locuințe, de a-ș scōte puîi din larve și de a-i creșce. Fără furnicele-rōbe, furnicele-stăpâne ar trebui să se stingă cu totul și la animale ca și la ómeni.

Incognitul sub care călētoresc suveranii. Regele Suediei și al Norvegiei, călētoreșce actualmente sub numele de conte de Haga. Toți suveranii séu prinții cari călētoresc incognito, iau, după cum se șcie, un titlu dependinte de corōna lor. Astfel regina Victoria s'a dus de mai multe in Frața ca contesă de Balmoral; regina Isabela locuia la Paris sub numele de contesa de Toledo; regele Napoleonului se numia duce de Castro; impēratēsa Eugenia călētoreșce sub numele de contesa de Pierrefonds; prințul Napoleon luă titlul de conte de Moncalieri; prințul de Gales se numeșce conte de Ghesster; regele Milan este conte de Takovo; impēratul și impēratēsa Austriei se numesc contele și contesa de Hohenembs; prințul Ferdinand al Bulgariei este conte de Murancy. Acēstă modă de almintrelea nu e nouă. Deja in secolul trecut, Ioseph II care a venit de mai multe ori la Paris, se numia conte de Falkenstein și Paul I pe când eră țarevici a fost primit la Chantilly de cătră prințul de Condē sub numele de conte de Nord. Ludovic al XVIII in exil eră conte de Lille; regele Ioseph se numia, in Statele-Unite, conte de Survilliers și regina Hortensia purtă titlul de ducesa de Saint-Leu. Termin, căci altfel lista ar fi prea lungă. Numai marii-ducii ai Rusiei nu pōrtă alte titluri decăt pe ale lor.

Un imposit pe barbă. Un diar italian propune un imposit care ori cāt s'ar pără de original are deja precedente. E vorba de impozitul pe barbă care a funcționat mult timp in Rusia. Petru cel Mare șciind cāt de mult țin supușii sei la partea pērosă a feței și vrēnd să aibă un mare imposit introduse in tot imperiul o tacsă pentru barbă, considerānd-o ca un obiect de lux; tacsă eră proporțională nu cu lungimea bărbii, ci cu poziția socială acelor ce o purtau. Fiecare, care plătia impozitul, primiă o mică medalie, căci poliția eră nemi-lōsă: agenții duceau cu sine fōrfeci și tăiau fără cruțare barbele celor ce n'aveau medalii. Catarina I intārî acest imposit. In 1728 Petru II permise țēranilor să pōrte barbă, dar menținū ordinul pentru celelalte clase sociale. Țarina Anna ingreue mai mult încă poziția bărbăților: nu numai că plătiau o tacsă specială, dar plătiau indoit tōte celelalte contribuțiuni. Abia sub Catarina a II-a impozitul fu desființat.

Scānteelē spiritului inăbușe de multe ori avēnturile inimei.

Din București.

Nunta de argint a MM. LL. regele și regina României. — Spectacolele. — Conferințele Ateneului.

Capitala României și-a îmbrăcat haina de sărbătoare cea mai scumpă, pentru câteva zile. Sosirea în București a M. S. reginei, a iubitei noastre suverane și a prețuitei poete, serbătorirea împlinirii a 25 ani de când suveranii noștri s'au cununat, au făcut ca scepticismul ce domnește în sufletul locuitorilor acestui puternic oraș să-i părăsască și, îndemnați de dragostea ce fiecare păstrează tronului, de dorința de a revedea pe frumoasa lor regină, de timpul cel splendid în fine, să iasă cu toții în calea trecerii suveranilor, să serbătorească cu curtenii și autoritățile acest eveniment important și pentru o națiune și pentru o dinastie.

Eră o zi senină, ca în basme, când trăsura regală se zăria trecând la pas prin mijlocul unei aglomerațiuni care întrecea orice descriere... Stradele păreau un furnicar: tot ce are București, din strada regală, până în ultimele mahalale, se strânsese între gară și Palat.

Casele erau împodobite ca de sărbătoare, cu ferestrele așternute cu covore și înțesate de damele și domnișorele elitei bucureștene.

Curiositatea, pentru moment, de a revedea pe suverana pe care bóla o făcuse a rătăci pe țărmurile poetului Rin, unde, ca și esilatul Ovid pe țărmurile Pont-Euxinului, își cântă dorul și durerile, se schimbă în admirațiune și, pas cu pas ce trăsura înaintă, inimile tinerilor și bătrânilor cădeau cucerite de imposanta figură, plină de atâta gingășie și nobleță, a reginei noastre.

— Ce frumoasă e, strigă un bătrân, ridicându-se în picioare și ștergându-și micii sei ochi ca să potă zări mai bine pe suverană...

— Oh! e încântătoare cu părul așa de alb, dicea o damă tineră, în fața căreia se reflectă o imortale și o expansiune comunicativă.

Și în mijlocul acestor exclamațiuni, aprópe tare spuse, trăsura înaintă încet și pas cu pas, inimile tuturor cădeau robite de surisul grațios al suveranei, de înfățișarea Ei cea nobilă și simpatică, întocmai ca și niște spice de grâu subt o cósă de aur.

*

Și da, regina noastră a albit grozav.

Décă sórta i-a pus de timpuriu o coronă pe cap; décă talentul seu poetic i-a dăruit aureola, apoi mâna aspră a timpului a fost de astă dată mai darnică: i-a cernit în păr nevă cu nemiluita...

Mâna timpului?

Nu.

Póte mai bine mâna durerilor, a suferințelor...

Căci, décă regina Elisabeta nu a avut de intim-pinat decât gloriei, fericire, iubire: apoi mama, femeia, poeta Carmen Sylva a suferit și a suferit grozav...

Isbită în cel mai gingaș sentiment: acel al maternității, mórtea copilei sale a infundat-o în văgașul unui pesimism dureros, drum pe care o natură înaltă ca a sa eră fatal să-l bătătorască.

Și de aci acea notă amară, durerosă, sfășietóre în

lamentățiunea ei, care respiră în mai tóte scrierile sale.

Umbră copilei sale mórte și reamintirile de dênsa se țin lanț, nu o lasă în pace...

În orice pas o vede, în orice sunet o aude vorbind, în orice miros de flóre se pare că-i simte respirația.

De aci:

*Nu plânge.**

Zapada pomii frânge,
Natura tótă a cuprins,
Un vis de pace s'a întins
Din zilele de când a nins...
Ea dórme dór. — Nu plânge...

Tăcut și fără sânge
În el, portretu-i pe pământ
Suride cu surisul sfânt,
De fluturi sărutat, de vânt...
Ea dórme dór. — Nu plânge!

La sinu-i când te strânge
Al primăverii dulce foc,
Nimic nu creșce-al meu noroc;
În pieptu-mi stă inima 'n loc,
Ea dórme dór. — Nu plânge!..

Și:

Mormântul Mariei.

În Neuwied, la cimitir,
Zac înșirati copiii, —
Ca apa vremea curge 'ncet,
Melancolie de poet
În prada nostalgiei!

În rîul care trece lin
O piétră-i: mi-e durerea;
Mario, ochii-ți n'am uitat.
Frumoși ca cerul instelat
În ei mi-e mângăerea.

Am plâns de dorul lor atăt,
Și mâna-mi haina rupt-a,
Iar dragostea a viețuit
Dór tinerețea-mi a murit...
Amară mi-a fost lupta.

Al vieții farmec mi-ai răpit
În grópa ce te ține;
Stingheră sînt, fără noroc.
Oh! știnge-al traiului meu foc
Și chêmă-me la tine!..

Și așa-fel, în tóte filele volumelor «Heimath», «Meerlieder» și, ici colo, «Handwerkerlieder», aceeaș melancolie amară, acelaș cântec dureros...

O, Carmen Sylva a plâns așa de mult în vieță, încât a compensat și lipsa de lacrimi a reginei Elisabeta, care are pururea surisul pe buze...

*

3 novembre s'a trecut în cea mai mare liniște și fericire pentru poporul românesc.

* Aceste doué bucăți sînt traduse de mine din limba germană: «Heimath», Gedichte von Carmen Sylva. — Bonn 1891.

Ori-ce acușatie s'ar puté aduce acestui popor, nu-mai aceea a lipsei de iubire către tron nu i se pôte imputá. Cáci, chiar aceia cari, din cauza unor principii séu interesante mai adese ori interesate, ar purtá tronului o lipsá de stimá, pentru ochii lumii, in fața faptelor glorióse, a unui trecut așá de frumos, a unor calitáți așá de mari concentrate in suveranii noștri, -ei, de sigur, in intimul lor pörtá tot respectul acelora cari sânt intemeetorii unei dinastii purtátore de glorie și fericire.

Dupá un Te-Deum superb, servit de énsuși I. P. S. S. mitropotitul primat Ghenadie, ințeleptul pástor al bisericei románe, in fruntea inaltului cler la mitropolie, s'a iscáit un pergament.

Apoi, prin mijlocul unei multimi venită din tóte unghiurile țerii, in uralele nesfêrșite ale entusiasmaților cetáteni, trásura cu suveranii noștri se reintórse la Palat. Ací îi primirá pe rënd: ministri cu dómnele, ambasadorii cu dómnele, inaltele autoritáti, societáțile, cul-tele streine etc. etc. Multe daruri furé oferite suverani-lor, care și ei cu multe au dárut țera Románescá: li-bertate, culturá, propășire pe tóte cáile...

Un rege vítéz și ințelept, o reginá cu o inimá de aur... E óre alt visul sfânt al vre-unui popor?!..

*

Se incepuse la Teatrul Național «Sfêrșitul Sodo-mei» de Sudermann. Dupá doue reprezentațiuni, acéstá superbá piesá s'a scos. inlocuindu-se cu «423», un vo-devil fárá nimic de spirit in el... Așá se petrece in țera Románescá... Opere de valóre, piese maestre, sânt lásate uitării, in vreme ce tot ce e nul ca lucrare, dar tot ce revoltá nervii prin decoltagiul scenelor, e ju-cat și rêsjucat.

He, he, și in capitala României se intêmplá dese ori nesábuite... imprudente.

Opera románá a fost bine primitá. Până acuma, adicá tótá jumétatea lunei octombre s'a jucat numai «Décá aș fi rege», operá comicá de Adam. Cei cari au cules aplausele au fost tinerul bariton Eliade, tenorul Băjenaru primadona forte dna Vladaia și primadona legerá dșóra d'Asty. Eliade mai cu sémá, care e de altfel un tiner cult, a avut succese splendide. Incercarea de a formá o operá naționalá a prins rádêcini bune. Numai décá nu ar inecá-o tot cei cari ar trebui s'o pázescá!...

*

Conferințele dela Ateneu se vor incepe la 20 ale lunei curente.

Dl Ionescu-Gion, cunoscutul conferențiar, va tiné pe cea de deschidere, vorbind despre «Viéta generalu-lui Florescu», care a fost multá vreme președinte al Ateneului. Vor urmá apoi, din joi in duminécá, câte o conferință publicá.

ILIE IGHEL

Academia Románá.

— La nunta de argint a regelui și reginei României. —

Printre deputațiunile care au felicitat pe regele și regina României, cu ocasiunea nunții lor de argint, s'au prezentat și membrii Academiei Románe aflători in Bu-curești.

In numele membrilor acestei innalte instituțiuni de culturá, secretarul general dl D. A. Sturdza tinú suve-ranilor urmátoreá cuvêntare:

Sire,
Dómná,

In viéta omenescá douêzeci și cinci de ani își au greutatea lor. Când ei incununézá inse traiul comun al acelora cari și-au unit destinele vieții cu ale unui in-treg popor, au o insemnătate cu mult mai mare.

Sire,
Dómná,

Serbați astáđi nunta Vóstrá de argint, serbați doue-đeci și cinci de ani de viéta comuná, in care nu au páșit inainte numai spiritele și inimile Vóstre intr'o unire sufletescá, ci améndoi ați imbráțișat totodată o mare și frumósá causá omenescá, legând cugetările și fáptuirile Vóstre de nésuințele de reinviere și de viitor asigurat ale unui intreg popor.

Astfel serbátorim astáđi o parte din propria Vós-trá viéta și o epocá gloriósá a vieții națiunei románe énsáși.

Academia Románá, purtátore și veghiátore a cul-turei némului románesc, se uneșce, dar, din inimá și din suflet, cu urările ce țera intrégá face pentru indelunga și fericita domnie a Majestáților Vóstre, precum și pen-tru intárireá Dinastiei ce ați fundat spre márireá și glo-ria regatului și a némului románesc.

Sá tráiți Majestáțile Vóstre!
Sá tráiescá Románia!

La care regele respunse:

«Primim cu deosebitá plácere urările ce Acade-mia Románá Ne aduce de nunta Nóstrá de argint. Le-gáturile ce au urmat intre Noi și intre Academie sânt așá de vechi și strinse, incânt nu Ne-am indoit de viua parte ce acéstá instituțiune va luá, impreună cu țera intrégá, la aniversara de astáđi. Ve vom pástrá neince-tat, regina și Eu, tótá a Nóstrá simpatie și Ne veți gási de a pururea in fruntea vóstrá de câte ori va fi vorbá de limba și de literatura románá, cari ne-au de-venit așá de scumpe și cari sânt espresiunea cea mai inaltá a conștiinței románe.»

~~~~~

TEATRU și MUSICÁ

Teatrul Național din București. Dintre piesele originale noue anunțate pentru stagiunea acéstá s'au jucat încá numai «In préjma tronului», care a fácut un fiașco mare. La nunta de argint s'a reprezentat «Fântána Blandusiei» de V. Alecsandri.

Concert și joc la Fágáraș. Baritonistul Traian Mu-reșan, cu concursul dșórei Melania Brêndușian și a dlui Iacob Mureșianu, profesor, a dat duminécá in 18 no-vembre n. un concert in sala otelului «Lauritsch» din Fágáraș cu urmátorul program: 1. Verdi: Aria din O-pera Ernani. 2. Meyerbeer: Aria cea mare din Africana, — Mureșian. 3. a) Paderewsky: Menuet, b) Hellmund: Warnung, — dșóra Brêndușian. 4. a) Hellmund: War-nung, b) Denza: Ochi albaștri, — Mureșian. 5. Verdi: Aria Un Ballo in Maschera, Mureșian. 6. a) Mureșian: Olténca, b) Mureșian: Cimpoiul, — dșóra Brêndușian. 7. a) Ciobanul din Ardeal, (doiná), b) Rossini: Barbie-rul de Sevilla (Cavatíná), — Mureșian.

~~~~~

BISERICÁ și ȘCOLÁ.

Consistoriul mitropolitan din Sibtiu a decis să se facá o adresá cátrá coróná și o remonstrațiune

cătră guvern, in cauza congresului, care trebuia să se intrunescă la 1/13 octombrie an. c.

Gimnasiul Ioan Maiorescu. Duminecă, 13/25 novembre, gimnasiul Ioan Maiorescu din Giurgiu își serbeză a 25-a aniversare a înființării sale. Cu ocazia acestei serbări gimnasiul in cheștiune a fost inzebrat cu un bust al patronului seu, turnat in bronz la Viena după modelul lucrat in gips de dl Condeescu, profesor de desemn la acest gimnasiu și fost bursier la Viena al regelui Carol. După serbare va avé loc un banchet de cincideci de tacâmuri. Vor asistá la acest banchet dnii Take Ionescu, ministrul instrucțiunii publice, dl Titu Maiorescu, rectorul universității, dna W. Humpel, sora dlui Maiorescu, inspectorii invétământului secundar și superior și dl director al invétământului secundar.

C E N O U ?

Hymen. Dl Valeriu Magdu, teolog absolvent al diecesei Aradului, la 13/25 novembre își va serbá cununia cu dșóra Ana Albu in Sarcia, comitatul Torontal. — **Dl Stefan Margáritescu-Grecean,** cancelar la consulatul român din Cernăuți, mâne duminică la 13/25 novembre se va cununá cu dșóra Melania de Stamati-Ciurea, fiica marelui proprietar dl Constantin de Stamati-Ciurea din Cărăcușeni in Basarabia, cunoscut și din lucrările sale dramatice. — **Dl Iulian Barzu,** invétător in Sistarovét, comitatul Timișorii, la 18 novembre s'a cununat acolo cu dșóra Mărióra Dehelean. — **Dl Ioan Ghișa** și dșóra Mărióra Ghibu se vor cununá duminică la 25 novembre n. in Pianul-románesc.

Reuniunea femeilor române din Brașov a ținut adunarea sa generală in 7/19 l. c. sub presiudiul dnei Agnes Dușoiu. S'a constatat prin raportul dnei casiere Elena Sábádean, că fondul Reuniunii in anul trecut s'a sporit cu 600 fl. S'au votat modificările ce-rute de guvern in statute și s'a luat act de raportul comitetului despre activitatea sa din anul trecut. In sférșit comitetul s'a compus din urmátorele dómne: presidentă Agnes Dușoiu, membre: Elena A. Popovici, Susana Popovici, Elena Sábádeanu, Susana Laslo, Maria de Pruncul, Vilma Popp, Octavia Stánescu, Polixena Ilasievici, Elena Voina, Maria Prișcu și Reveica Chiuchiumban.

Conferință națională la Sibiu. Aflăm că fruntașii románi din tóte părțile au convocat pe alegătorii románi de partidul național la o conferință in Sibiu pe ziua de 16/28 novembre, spre a se svátuf in fața situațiunii.

Loialitatea in Dobrițin. Fiul lui Ludovic Kossuth, Francise Kossuth, rentorcându-se din Italia in patria, a inceput să facă aici călătorii in diverse orașe și pretotindene este intimpinat de poporațiunea maghiară cu cel mai mare entusiasm. In duminica trecută a fost la Dobrițin, unde la banchetul dat in onórea lui, după toastul pronunțat pentru Majestatea Sa, láutarii țigani, in loc de obicnuitul «tuș», au cântat cunoscutul cântec popular maghiar «Jaj de hunczut a német», care de asistenți a fost intimpinat cu aplause generale. Séra orașul a fost iluminat și plebea a spart fereștile cari au ramas neiluminate, vr'o 300. In ședința de mercuri deputatul Busbach a interpelat pe ministrul de interne și pe cel de justiție, in cauza cântecului «Jaj be hunczut a német» cântat după toastul pentru Maj. Sa. Ministri au respuns, că au ordonat să se facă cercetare și apoi să se pedepsescă culpabilii.

Regele Carol, in amintirea nunții de argint, a dăruiat *doue sute de mii de lei*, spre a te face inceputul unui fond pentru ajutorarea tēranilor, cari in anii de secetă sânt câte odată lipsiți de mijóce de traiu.

Bal la Sibiu. Comitetul Reuniunii femeilor române din Sibiu a decis ca balul Reuniunii să se țină la 26 ianuarie n.

Necrológe. **Maria Roman,** vėduva regretatului Visarion Roman, inființatorul și fostul director esecutiv al «Albin ei» din Sibiu, a incetat din viétă la Sibiu, in 14 novembre n. in etate de 52 ani. — **George Cerghedi,** major r. ung., comandant al batalionului 2 din regimentul 19 de honvedii, a murit la S. S. Miklos, in etate de 42 ani. — **Nicolau Barbu,** secretar magistratual in pensiuine, a murit la Orăștie in 14 nov. in etate de 73 ani.

OGLINDA LUMEI.

Inmorméntarea țarului Alesandru III s'a făcut la 7/19 novembre in Petersburg, in prezența reprezentanților tuturor statelor. România a fost represintată prin moștenitorul de tron Ferdinand. Țarul Nicolae II, mării duci și principii prezenți au dus coșciugul la mormént. Artileria a tras salve.

Noul țar Nicolae al II-lea. Urcarea pe tronul tuturor Rusiilor a noului țar Nicolae II și proclamarea de moștenitor presumpțiv al tronului a marelui duce George Alexandrovici, al doilea fiu al decedatului țar Alesandru al III, ne dá ocazia de a reumintí dispozițiunile după care se reguléză in Rusia succesiunea la tron. Articolul V al principiului fundamental de guvernământ preciséză că amėndoue securile sânt accesibile la tron, dar că dreptul de succesiune aparține de preferință secului masculin, după ordinea primogenitureri; in cazul când s'ar stinge ultima ramură masculină succesiunea la tron revine branșei femeiești prin drept de represintare. Astfel, prima linie o forméză fiul cel mai mare al împératului domnitor și după el tótă descendența sa bărbátescă; in cas de stingere, succesiunea aparține secunde ramure masculine; stingėndu-se bransa acėsta, revine ramurei fiului al treilea și așá mai incolo. In cas de stingere, succesiunea se conservă in aceeaș familie, dar revine la bransa feminină a ultimului prinț domnitor, care e mai apropiată de tron; ordinea succesiunii este aceeaș in ramura acėsta, preferința aparținėnd descendinților masculini, esceptându-se princesa din care descind și care a format bransa. Țarul Nicolae II Alesandrovici s'a născut in Petersburg in ziua de 18 maiu 1868 și a urcat prin urmare treptele tronului la vėrsta de 26 ani. Logodnica sa, principesa Alix de Hessa este ultima fiică a marelui duce Ludovic IV de Hessa și a principesei Alix, fiica reginei Engliterei, morți, unul la 13 martie 1892, cealaltă la 14 decembre 1878. Principesa Alix s'a născut la 6 iunie 1872 și este cea mai frumoasă din surorile ei. obrazul ei fin e incadrat cu o aureolă de păr blond. Ea intră in familia Romanowilor in momentele celui mai mare doliu.

Țarul și ghicitorul de gânduri. Cunoscutul ghicitor de gânduri, Cumberland, istoriseșce că defunctul țar, Alesandru III, se interesá fórte puțin de problemele psihologice. Alesandru III se interesá nespun de mult de forța corporală. Nu de mult o rudă alui Cumber-land, miss Phyllis Bentley, a dat in castelul dela Bern-

storff o serie de reprezentații interesante făcând, eșerciții mari de forță, cari au entusiasmat pe țarul, încât acesta a început din momentul acela să facă și eșerciții corporale și astfel a devenit tare ca un Hercule. Cumberland spune că Alesandru III, cu totă forța lui fenomenală, eră blând ca un miel. In grădinile dela Bernstorff el se jucă cu copiii sei, îi luă pe unul după gât, pe altul la subțioră, pe al treilea in brațe și alergă cu ei de colo până colo. Câte odată îi pune pe toți într'o căruță pe care o trăgea singur pe aleele parcului. Alesandru III iubiă forțe mult pe omenii voinici. Din cauza acésta prințul Gheorghe al Greciei, care posedă o forțe mare tărie fizică, eră favoritul lui. Decedatul țar nu iubiă de loc pe femeile mari și puternice. Cumberland mai spune următorul lucru: De când cu atentatul dela Borki, Alesandru III devenise forțe nervos. El tremură la ori-ce șgomot și adesea l'am vedut galben ca cêra când audiă in vre-o cameră vecină zângănituri de sabie.

Omeni mari despre musică. Impărătesa Caterina a dis: «Eu iubesc musica arăt de mult, încât aș fi in stare a-mi jertfi chiar și viața pentru ea; cu toate acestea, inse, de m'as silii ori cât, eu n'aș puté să fiu musicală, de ôră-ce pentru mine musica nu este alt ceva decât un șgomot provenit dintr'o confuzie de voci neînțelese». Beaumarchais dice: «Ceea-ce nu merită de a fi vorbit, se exprimă prin musică». Fontenelle: «Trei lucruri nu le-am putut înțelege nici odată; acestea sânt: jocul, femeia și musica». Napoleon I dicea că pe el musica îl face nervos, dar cu toate acestea dăduse ordin că inaintea tuturor spitalelor să cânte la fiecare di musicile militare, credând că prin acésta va aduce o ușurare celor rănit. Pe Napoleon III l'a costat forțe mult lupta, până când a putut să asculte până la sfârșit o operă musicală. Victor Hugo numai după multe și mari stăruințe s'a învoit ca să se compuna melodia pantru vre-unul din versurile lui. «După cum se vede, versurile mele nu sânt destul de melodioșe, căci altfel dicea el, n'ar avé trebuință de acest șgomot neplăcut».

Tenorul și soufleurul. Diarele italiene istorisesc următorea întâmplare nostimă petrecută deunădi la teatrul din Spoleto, pe când se cântă Trovatore. Tenorul, care cântă pe Mauricio, a fost cuprins de-odată pe scenă de niște amețeli și de durere de cap, încât si-a perdut memoria și a încetat de a mai cântă, la mijlocul ariei. Pausa a durat inse numai un moment, căci de-odată se audi o voce sonoră, care părea că vine din fundul pământului și care a continuat aria forțe corect și forțe sigur până la sfârșit. Publicul stătea înmărmurit și când s'a terminat aria a început să aplaude frenetic. Atunci iață că se ridică soufleurul din cutia sa și începe să se piece in dreapta și in stânga multumiod. In chipul acesta soufleurul a salvat situația. Așá spun diarele din Spoleto.

Cel mai mic om din lume. In Noul-Orleans s'a născut de curând cel mai mic om din lume: el cântăreșce 270 de grame și e de 27 centimetri. Picioarele sânt gróșe ca degetele cele mari dela mâna unui om de talie ordinară; arățele sânt și mai mici încă. Acest tinerel fenomen e de origină franceză și se numeșce Georges Frame. Dealtmintrelea și familia sa e o familie de fenomene; el are 17 frați și surori, printre care patru colóși, cântărind mai mult de 180 livre, și doi pitici in etate de 12 și 16 ani, cântărind unul 16 și altul

40 livre. Noul născut e sântos. Numai de n'ar fi tot așá de prolific ca tatăl seu, căci atunci Noul-Orlean va avé de inregistrat o nouă rasă de curiosități.

O regină chinuită. De sigur că regina Margareta Young, din archipelagul Manna din oceanul Pacific, este suverana din totă lumea, care se bucură mai puțin de prerogativele puterei sale. Sêlbaticii, cari poporéză aceste insule, o consideră ca o deită — de altmintrelea ei consideră astfel pe ori-ce om din rasa albă — și onorurile esagerate de care o incongiură fac pe biéta regină să simtă greutatea indoitei coróne a regalității și a divinității. Ea nu trebuie nici odată să vedă un bărbat; numai primul seu ministru, urit și bêtrân, are dreptul să se apropie de dênșă. Acésta suverană, când are gustul să facă o preumblare, ese in lectică, care e purtată de domnișórele sale de onóre: dar atunci se dă ordine mai dinainte indigenilor, cari stau totă ziua ascunși in casă și n'au voie, sub pedépsă de gur mórte, ca să iese pe străđi. Regina Margareta de sigur că se plictisêșce grozav și cum ea sêrmana n'are decât 25 de ani, ar voi să parăsêșcă insula și toate demnitățile sale, dar acest lucru este forțe greu, căci ea e tare supraveghiată. Dar într'una din zilele trecute norocul i-a suris, căci in port a ancorat corabia M. Almy, al cărei căpitan Lutrell este un băiat tiner și frumos. El a fost sêrbătorit in insula, fiind că face parte din rasa albă și de aceea i-a fost permis să vedă pe regina. O singură audiență a fost de ajuns ca regina și el să se inamoreze unul de altul și ea l'a și luat ca secretar al tronului. Nu se șcie până acum in urma cărei aventuri Margareta Young a ajuns regina archipelagului Manna.

HIGIENĂ.

In contra mătrefei și pentru conservarea părului. Se recomandă pentru bunele sale efecte, spêlarea capului, in fiecare diminetă, cu amestecul de substanțele următore: Vin alb vechiu 400 grame. Rom sêu țuca bună 100 grame. Decoție de orz (un pumn de orz fiert într'o jumătate oca de apă) 100 grame. După amestecare se strecură printr'o cãrpă dêsă și se păstrează bine astupată.

Petele de pe obras. Recomandăm domnișórelor și tinerelor dómne. Petele de pe obraz dispar ca prin minune, decă se spêlă cu flori de sparanghel fierte in apă. Efectul e in adevêr miraculos.

A dormi cu ferestile deschise. Pe vreme de căldură, trebuie să evităm de a dormi cu ferestile deschise. Vêra, schimbările de temperatură sânt forțe brusce, nóptea. E periculos de asemenea să dormim desvêlți; din cauza evaporăției peliculare prea rãpedi.

Calindarul sêptemânei.

Duminea a 25-a după Rusali, Ev, 8 dela Luca, c. 10 gl. 6, a inv. 1			
Diua sêpt.	Calindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Duminecă	13 † Păr. Ioan g. de aur.	25 Catarina	7 21 4 13
Luni	14 † S. Apost. F' Gillip	26 Conrad	7 22, 4 13
Marți	15 SS: M. Gurie, Si. ns.	27 Virgilius	7 23 4 12
Mercuri	16 † Ap. și Ev. Mateiu	28 Günther	7 24 4 12
Joi	17 Păr. Grig. Neoces.	20 Eberhard	7 25 4 11
Vineri	18 S. M. Plat. și Ron.	30 Andreiu	7 25 4 11
Sâmbătă	19 Prof. Avide	1 Dec. Oscar	7 29 4 10

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN

Cu TIPĂRIUL LUI IOSIF LÂNG, ORADEA-MARE.